

NKWAGHA DỊ KA O SI METỤTA ASỤSỤ NA NZIKỌRỊTA OZI

Florence Uju Ibeh

Department of Igbo, African and Asian Studies,
Nnamdi Azikiwe University, Awka
Email: uf.ibeh@unizik.edu.ng

&

Onyinye Constance Amamgbo

Department of Igbo, African and Asian Studies,
Nnamdi Azikiwe University, Awka
Email: oc.amamgbo@unizik.edu.ng

Ụmị edemede

Nkwagha pụtara mmadụ isi ebe ọ bi kwafee ebe ọzọ. Nkwagha na-eweta mgbanwe n'asụsụ ma na-ebute nsogbu dị iche iche mgbe ndị mmadụ agaghị enwenwu ike inwe nzikọrịta ozi nke ọma maka ndịiche dị n'asụsụ. Ụfọdụ ebumnuche nchọcha a bụ ileba anya n'ihe bụ nkwagha na ụdị ya dị iche iche, nkwagha ndị ntobija na ụdị nkwagha ha na-eme n'oge ugbua, ihe butere ya na igba n'anwu ka nkwagha si emetuta asụsụ na nzikọrịta ozi na ụzọ a ga-esi beleta ụdị nsogbu ndị a. Ngwa nchọcha a bụ ndị e wetara n'akwukwo agumagu, ntaneti, na ajuju onu a gbara ụfọdụ ndị mmadụ. Nchọcha a bụ nke nkwasị sovee. Atutu nchọcha a bụ nke inwe afọ ojuju onwe, ike asụsụ agburu na atutu nkwagha nke Harris – Todaro. Nchoputa ụfọdụ na-egosi na nkwagha na-eweta ogbata uhie n'asụsụ na nzikọrịta ozi, na-egbu asụsụ ma na-egbochi ihe ndi mmadụ nwere ike imenwu ma si na ha chota ụzọ a ga-esi belata nsogbu ndị a. Nchọcha a ga-abara otutu ndi mmadụ na ndi goomenti uru. Ụfọdụ aro nchọcha a bụ ka ndi nne na nna ga na-azunye umu ha inwe nkwenye n'onwe ha site n'ijidesi asusu ha ike. Ọzọ ndi ochichi kwesiri iruputa ulo di iche iche, nye ndi ntobija oru na ụfọdụ aro ndi ọzọ.

Okpuruokpu okwu: Nkwagha, Ntorobija, Asusu Na Nzikorita Ozi

MIGRATION AS IT AFFECTS LANGUAGE AND COMMUNICATION

Abstract

Migration is the movement of people or individuals from one place to another. Migration results in linguistic variation and creates a lot of challenges which crop up when people are not able to communicate effectively. Some of the objectives of the study are to examine migration and the forms, migration of the youths, its types as well as to expose the language and communication challenges encountered through migration and proffer solutions. Data for the study are sourced from relevant literature, internet and oral interview. The research is a descriptive survey method and the study adopts the theories of Self Esteem, Ethnolinguistics vitality and Migration Theory of Harris-Todaro. Some of the findings show that migration creates barriers in language and communication, kills the language and prevent the total realization of the potentials of people. The study will be beneficial to members of the society and the government. The study suggests that parents should inculcate in their children/wards how to believe in themselves through upholding their indogenous language and government should build industries and create job opportunities for the youths.

Key words: Migration, Youth, Language and Communication

Okwu mmalite

Nkwagha pụtara mmadụ isi ebe ọ nọ kwagharia ebe ọzọ. Nkwagha nwere ike ibụ nke e sitere n'otu mba gafee mba ọzọ maobu nke e mere n'ime otu mba. Nkwagha nwekwara, ike ibụ nke a ga-eme ọ dịgide nwee ike ọ buru nke a ga-eme maka obere oge. Otutu ihe bụ ihe na-ebute ya ndi nwere ike ibu ihe ọma maobu ihe ojoo. onodu akunuba, mmekorita mmadu na ibe ya, ndorondoro ochichi, ogbaaghara na ihe mberede onatarachi, iji mmadu tu mgbere na agbamohu. Ụfọdụ na-eme Nkwagha na mmanye ebe ụfọdụ na-eji aka ha eme nkwagha na mmasi ha. Ka o sila di, nkwagha a na-eme ebe a bu ma nke mmanye na nke mmadu ji aka ya me etu ọ si emetuta asusu na nzikorita ozi.

Nkwagha abughi ihe bidoro taa diba. Ihe nke a putara bu na ndi mmadu na-emebu nkwagha kamgbe uwa bidoro. Na mgbe ochie, a nuru n'akuko na ndi nna nna anyi ha mechara otu nkwagha maobu nke

ozo. A kowara na o di otutu ihe tinyere ha na nkwa nke ufodu n'ime ha bu nsogbu na-adaputa n'etiti otu onye na onye ozo maobu umunne na ndi ibe ha, agha, agu na ihe ndi ozo. Ka o Sila di, nkwa a na-akowa ebe a abughi nke ndi mgbe gboo mere kama o bu nke a na-eme n'oge ugbua. Udi nkwa a bu nke gbasara udi nke ndi ntorobia agburu ndi Igbo na-eme na mba ofesi n'oge ugbua. Nchocha a wee choo itule nkwa ndi ntorobia na-eme n'oge ugbua na n'otu o si metuta asusu na nzikorita ozi. Nchocha a ga-elebakwa anya n'udi nkwa di iche iche, udi ihe ndaputa na-adi na nkwa oge ugbua, na ihe na-ebute ya na ufodu uru nkwa nwere.

Usoro e ji eme nchocha a bu usoro nkwa nke sovee. Atutu na-eduzi uzo e si eme nchocha a bu atutu inwe afu ojuju onwe, nke ike asusu agburu na atutu nkwa nke Harris-Todaro. Njatile nchocha a bu nke e wetara n'akwukwo ogugu di iche iche, ntaneti na ajuju onu a gbara ufodu ndi mmadu. Na nhazi edemede nchocha a, e kewara usoro omume ya uzo anu. Nke mbu bu okwu mmalite nke bu ya dubara oguu n'ihe a na-ede maka ya tumadu n'ihe kpatara e ji eme nchocha n'isiokwu a. Na nkebi nke abuo bu ntuleghari agumagu. Na nkebi nke a, ka a ga-eweputa ihe ndi mmadu derela gbasara isiokwu a. O bu ka atulechara ihe odide ha ka a ga-esi nweta mkpebi ga maka nchoputa nchocha a. O buzi ntucha nchoputa nchocha a ka a ga-eme maka ya na nkebi nke ato. Mgbe e mechara nke a, ka a ga-aba na nkebi nke anu buzi nke ikpeazu ebe a ga-achikota nchoputa nchocha wee mechie. A turu anya na ederede a ga-abara otutu ndi mmadu uru tumadu ndi nne na nna, ndi ntorobia na ndi goomenti.

Ntuleghari Agumagu

Na nkebi a, ka a ga-eleba anya n'ederede na agumagu ndi metutara isiokwu a. Ihe mbu a ga-eleba anya bu okpurukpu okwu metutara isiokwu ederede a, nke abuo bu ihe ndi odee derela yitere isiokwu a na atutu njirieme nchocha.

Nkwa okpurukpu okwu metutara ederede a

N'ebe a, okpurukpu okwu a ga-akowa bu nkwa, ndi ntorobia, asusu na nzikorita ozi.

Nkwa

Nkwa putara mmadu isi n'otu ebe o bi kwafee ebe ozo nke ebunobi ya bu ibizi ebe ahu. Nkwa dika <https://www.internetgeography.net>. (2021) bu nkwa ndi mmadu site n'otu ebe ruo ebe ozo. Nkwa a nwere ike ibu n'ime otu mba maobu n'etiti otu mba na ibe ya. N'otu aka ahu, <https://www.britannica.com/topic/human-migration> (2021) kowara nkwa di ka njem ndi mmadu na-eme site n'otu ebe n'awa ruo ebe ozo. Nkwa ndi mmadu na-eme bu ihe tegoro aka o jiri diba. Chestein (2014) kowara na ufodu bu nke ndi mmadu na-eme na mmasi ha nke nwere ike ibu n'ime obodo ebe onye ahu bi maobu n'ime agburu ozo maobu mba uwa ozo. Ufodu kwanu bu nkwa a manyere mmadu amanye ime di ka agbamaohu na igba mmadu mgbere. Di ka Chestein siri kwaa, ndi na-akwata n'ime otu ebe

Ndi ntorobia

Ndi ntorobia bu umu nwoke na umu nwaanyi ndi na-etolite etolite nwere ike ino n'ogo akwukwo sekondiri na mahadum. Nkwa ndi ntorobia bu ihe na-adi iche site n'otu ndi ruo na ndi ozo. Ndi otu a kporo 'The African Youth Charter' kowara ntorobia di ka onye obula no n'agbata afu iri na ise na iri ato na ise. Ebe ndi 'The Nigerian National Youth Policy' na bekee kowara ndi ntorobia dika ndi no n'agbata afu iri asato na iri ato na ise. Ha kowara na e nwere ike isi na ntorobia bu oge a na-esite na nwata na-abanye n'ogo ihe e ji mmadu eme.

Okafo na Ewelukwa (2012) kowara ndi ntorobia dika ndi no n'agbata afu iri na abuo wee gaa n'agbata afu iri abuo na otu. Dika ha siri kwaa, ha bu ndi no n'agbata umuaka na agbata ndi okenye. Ha abughi umuaka nke ha ji abu okenye. Ha bu ndi malitere ibi ndu ohuru ma buru ndi ejighi ihe kporo ihe. Di ka <https://mzagams.wordpress.com> siri kwaa ndi ntorobia, ntorobia bu oge nwata na-esi n'aka nne na nna puo wee biiri onwe ya gharazie idabere na nne na nna ya.

Asusu

Asusu bu ihe mmadu na ibe ya ji enwe mmekorita. O bu asusu mere mmadu jiri di iche n'anumanu ndi ozo. Crystal (1991) na nkwa ya na-ekwu na-enwere isi n'uzo di iche iche kwaa asusu. Na nkwa ya,

nkowa kacha p̄ta ihe gbasara asus̄u b̄u na asus̄u na-arut̄u aka n'ikwu okwu, ide ihe na iji akara gwa mmad̄u okwu. Echebimma (2015) s̄ir̄i na mmad̄u b̄u onye mmekor̄ita na-at̄o ut̄o nke mere o ji eji asus̄u enwe nzikor̄ita ozi mmad̄u na ibe ya. D̄ika o si k̄owaa nzikor̄ita ozi a nwere ike īb̄u okwu on̄u na nke abugh̄i site n'okwu on̄u.

Na nkowa Syal na Jindal (2013) asus̄u b̄u ihe d̄i nnukwu mkpa na nzikor̄ita ozi, nke na-ad̄i n'etiti nd̄i mmad̄u. Ha k̄owara na onye mb̄u, nwere ike iji echiche, mmet̄uta na nkwenye zie onye nke abuo ozi mgbe ha nwere otu asus̄u. D̄ika ha siri k̄owaa e nwere ot̄ut̄u uz̄o nd̄i oz̄o nd̄i mmad̄u si ezi ozi d̄ika iji am̄u, ikwe n'isi, igbu n'uku, igbu od̄u d̄gz. Ma uz̄o nzikor̄ita ozi nke met̄utara isiokwu a b̄u nke e ji okwu on̄u ezi.

N'aka nke oz̄o, Agbedo (2015) k̄owara asus̄u d̄i ka uz̄o e si ezirita ozi site n'iji ud̄a maob̄u akara nwere nghota nke mmad̄u nwere ike iji k̄owaputa mmet̄uta obi ya, echiche obi ya na ihe o bu n'uche nakwa ihe merela eme. Na nchik̄ota, o gosiri na ewepu asus̄u na nd̄u mmad̄u, o ga-ah̄ia ah̄u mmad̄u na ibe ya, obodo na obodo, mba na mba inwe mmekor̄ita.

Nzikor̄ita ozi

Nzikor̄ita ozi b̄u uz̄o mmad̄u na ibe ya si eji asus̄u ekwukor̄ita okwu nke na-ebute mmekor̄ita mmad̄u na ibe ya. Ndimele (2007) k̄owara nzikor̄ita ozi d̄i ka usoro nkwekor̄ita echiche nke ga-ad̄i n'etiti onye na-ezi ozi na onye maob̄u nd̄i o na-ezi ya. Na nkowa ya, o s̄ir̄i na o bur̄u na onye e ziri ozi aghotagh̄i ihe e ziri ya, a mara na nzikor̄ita ozi ah̄u adigh̄i ire ma o ghota ihe e ziri ya d̄ika e siri zie ya b̄u ozi, a mara na nzikor̄ita ozi d̄i ire.

Wilson (1992) k̄owara nzikor̄ita ozi n'uz̄o d̄i mfe. O s̄ir̄i na ozi b̄u uz̄o mmad̄u na ibe ya si ekwukor̄ita, at̄ukor̄ita echiche ma na-akparita agwa. Nkowa Wilson na-egosi na otu onye anagh̄i ezi onwe ya ozi nke b̄u eziokwu. D̄ika o s̄ir̄i k̄owaa o bur̄u n'otu onye na ekwukor̄ita onwe ya okwu, ihe o na-eme abugh̄i nzikor̄ita ozi kama o b̄u ntakwu nke putara mmad̄u igwa onwe ya okwu. N'echiche Tubbs na Moss (1991), nzikor̄ita ozi b̄u usoro e si ekeputa echiche n'etiti mmad̄u abuo maob̄u kar̄ia. Ya b̄u na nzikor̄ita ozi enwegh̄i ka o ga-esi ghara imet̄uta mmad̄u abuo maob̄u kar̄ia.

Ihe Nd̄i Ederela Yitere Isiokwu a.

Ot̄ut̄u e deela ihe n'isiokwu a b̄u nkwaigha n'ud̄i d̄i iche iche Ajani na Onali (2016) dere n'isiokwu ha kpor̄o "Migration and Cultural Identity Retention of Igbo Migrants in Ibadan Nigeria". Nchocha ha lebara anya n'etu nd̄i Igbo bi n'Ibadan echekwaba omenala e jiri mara ha. Ha lebara anya n'omenala nd̄i Igbo d̄i ka o si met̄uta ihe e jiri mara ha na ekpemekpe ha, mmemme ha na egwu ha, ejiji ha, erimeri ha, asus̄u na abamaba ha na mmemme agbamakwukwo ha. Nchoputa ha nwetara b̄u na nd̄i Igbo bi n'Ibadan na-agbasi mbo ike ih̄u na omenala na nkwenye ha erighi mperi site na nzuko ome n'onwa ha guzobere nke b̄u ebe ha na-an̄o on̄od̄u n'usoro omenala ha. Ha choputakwara na nd̄i Igbo a mere nkwaigha n'Ibadan na-esonyekwa n'ihe nd̄i ha no na be ha na-eme n'agbanyegh̄i ihe obula.

Okonkwo (2014) mere nchocha n'isiokwu a b̄u nkwaigha nke o kpor̄o "Patterns, Determinants and Consequences of Migration Among Igbo Women in Nigeria". Ebumnobi ya na nchocha ya b̄u imata ud̄i nkwaigha, ihe na-akpata ya na ihe ngabiga na-adaputa na nkwaigha umu nwaanyi Igbo na-eme na Nijir̄ia. Nchoputa o nwetara b̄u na ot̄ut̄u umu nwaanyi si n'ime obodo na-emekari nkwaigha. O choputakwara na ot̄ut̄u mgbe ihe na-ebute nkwaigha na-abukari ichu nta akunuba, oru na ihe nd̄i oz̄o. Nchoputa niile o nwere na-egosi na ot̄ut̄u umu nwaanyi mere nkwaigha site n'ime obodo gaa n'obodo mepere emepe nwetara ihe nrite oganihu kar̄ia oghom.

Atutu Njirieme Nchocha

Atutu nchocha a b̄u ike asus̄u agburu, atutu inwe af̄o ojuju onwe na atutu nkwaigha Harris-Todaro. Atutu ike asus̄u agburu b̄u atutu Bourhis, Giles na Taylor tuputara n'af̄o 1977. Ihe atutu a na-ar̄u b̄u ichoputa ka nd̄i nwe asus̄u si nwee mmasi n'asus̄u ha, ka ha e werela maka isu asus̄u oz̄o leghara nke ha anya. Atutu a na-akowa na o bur̄u na nd̄i nwe asus̄u gbahapu asus̄u ha maka asus̄u oz̄o, na asus̄u ha agagh̄i adicha ike. Mana o bur̄u na ha kwudosie ike n'asus̄u ha na asus̄u ha ga-enwe ezigbo ike. Bourhis, Giles

na Taylor 1977 na-ekwu na o bu asusu na-ejiko ndi nwe ya onu maka ya ndi nwe asusu kwesiri ijidesi asusu ha ike mee ya ka o nwee ike.

Etu atutu a siri gbasara oru a bu na mmadu kwesiri ikwalite asusu ya ebe obula o no n'agbanyeghi ihe o ga-ewe ya maka onye tufuru asusu ya, e tufuola ihe e jiri mara ya. Atutu ozo nchocha a gbadoro ukwu na ya bu atutu inwe afo ojuju onwe nke James tuputara n'afu 1892. Ihe atutu a na-akowa bu na onye obula Chukwu kere eke kwesiri inwe afo ojuju gbasara ihe ya bu ma nwee nkwenye n'onwe ya na ya bu onye zuru oke ma di mkpa n'ibara ndi uwa uru. Atutu a na-akowakwa na mmadu kwesiri ihu onwe ya di ka onye ga-enwe agamnihu ma buru onye uwa ga-ekwu maka ya. Ihe o putara bu na mgbe mmadu nwere afo ojuju nke onwe ya, o na-eme ka onye ahu kpebie n'aka ya udi mmadu o choro ibu n'odinihu wee nwee ike igbazi mbo maka ibu onye ahu o choro ibu. Etu atutu a siri mmetuta nchocha a bu onye onwe ya juru afo, kwenyere n'onwe ya ma hu onwe ya di ka onye ga-abu ogaranya kwesiri ima na ya nwere ike ino ebe o no nwee nkwenye n'etu chi ya si kee ya, hu asusu ya n'anya ma na-emeputa ihe ahuru anya.

Atutu ozo metutara nchocha a bu atutu nkwaaha Harris na Todaro nke ha tuputara n'afu 1970. Atutu a na-agba mbo ikowa ihe na-eweta nkwaaha e si n'obodo emepeghi emepe eme wee gaa n'obodo mepere emepe n'agbanyeghi uko oru di n'obodo ufodu mepere emepe. Atutu a kwenyere na nkwaaha e si n'ime obodo akwaga n'obodo mepere emepe bu ka onye na-eme nkwaaha siri choo. Harris na Todaro na-akowa na ihe kpatara nkwaaha e si n'ime obodo eme n'obodo mepere emepe bu maka na ego a na-akwu onye no n'obodo mepere emepe aru oru n'ubochi ma n'onwa na-aka nke onye no n'ime obodo na-anata. Atutu a na-akowakwa na ndi mmadu ime na-enwekwu ohere inweta oru n'ebe e nwere ulo oru na emeputa ngwa ahia. Atutu a riri mperi n'ihu na o bu naani etu ichu akunauba si ebute nkwaaha ka o na-akowa. O kowaghi ihe ndi ozo na-ebute nkwaaha.

Atutu a na-atuzi aro na uzo ka mma isi belata nkwaaha n'obodo mepere emepe bu ikwalite n'uzo puru iche ime obodo site n'ileba anya n'ihe na-eweta mmekorita mmadu na ibe ya di ka iru ulogwu, ebe agumagu akwukwo na achumnta akunauba na ihe ndi ozo e ji enyere ndu aka.

Udi Nkwaha Ndi Ntorobia Ala Igbo na-Emekari n' Oge Ugbua

E nwere udi nkwaaha di iche iche ndi mmadu na-eme. Ufodu na-esi n'ebe ha bi kwafee ebe ozo n'ime otu obodo, ufodu na-esi n'ime obodo ha bi kwaga n'obodo mepere emepe, ufodu na-esi n'otu obodo mepere emepe kwaga n'obodo ozo mepere emepe, ufodu na-esi n'obodo ha kwaga mba ofesi ebe ufodu na-esi n'ebe ozo kwalata n'ime obodo ha. Ka o sila di, nkwaaha nke a na-atule ebe a bu nke ndi ntorobia na-eme site n'ala nna ha gaa na mba ofesi.

Nkwaha buri ihe mmadu na-eme kemgbe uwa bidoro ma o bu nke e mere n'ime otu obodo maobu nke e si n'otu obodo gafee n'obodo ozo. (Udo 1997). Ufodu nkwaaha bu nke mmadu ji aka ya nabata di ka ndi a guputaburu na mbu n'ebe a, ebe ufodu bu nke a manyere mmadu amanye di ka site n'itoro mmadu tofee ya ebe ozo na mmadu ikwali n'ike site n'ihe mberede onatarachi di iche iche di ka ala omajijiji, mmiri itokpu obodo, oke ikuku na ihe ndi ozo di ka agha.

Nchocha a anaghi ekwusi ike na o nwere mgba ama zuru oke maka nkwaaha agburu ndi ozo di iche iche na Naijiria mere mana ufodu nchocha e mere gosiri na ndi Igbo n'ime agburu nari abuo na iri ise (250) e nwere na Naijiria bu ndi kacha eme nkwaaha. (NISER 1997). Ndi Igbo bu ha na-emekari nkwaaha di ka nchocha ndi na-ahu maka nkwaaha na mmepe obodo mere a kporo "The Nigerian Migration and Urbanization Survey (1993)" siri kwu.

Nwike (2014) nyekwara nkwado na nke a site n'ikwu na ndi Igbo Iisti Naija bu ha kacha eme njem. E nwere ike ihu ha n'uwu niile gbaa gburugburu di ka o siri kowaa. Ya bu n'udi nkwaaha ndi ntorobia ala Igbo na-emekari bu nke a na akwaga ofesi ichu nta akunuba otutu oge, n'uzo ezighi ezi. N'obodo mepere emepe na mba ofesi, a na-ahukari ndi ala isi ojii gbaa gburugburu menwuru nkwaaha ebe ahu ka ndi etozughi etozu na mmadu ma were maka ya na-akpo ha "enwe ojii ga". Maka ya, anaghi enye ha ezigbo oru tumadi ndi agughi akwukwo. Ufodu oge ndi nwa guru agu anaghicha enweta oru kwesichara ha. Oru a na-edebere ha bu oru ndi ha juru aju iru n'onwe ha di ka oru isa afere n'ulo oriri

na ọ̀nụ̀nụ̀, ọ̀rụ̀ ibu ozu n'ulọ̀ ọ̀gwụ̀, ọ̀rụ̀ ileta ndị ọkenye kagoro nka anya na ụmụ obere ọ̀rụ̀ ndị ozo. Mana nke a egbochighi ndị ntorobịa anyị ime nkwa na ofesi maka na ha hụrụ ya dị ka uzọ ha ga-esi nyere onwe ha aka. Ajuju wee buru gini kpatara na ndi ntorobịa ala Igbo ji emekari nkwa? Nke a bughị ihe rara ahụ oziza. O bu maka na ha kwenyere na ha nwere ike inwetanwu ọ̀rụ̀ ọ̀bụ̀la n'ebe ahụ ha na-aga n'agbanyeghi udi ọ̀rụ̀ o bu. Ihe ọ̀zọ̀ di ha mkpa bu i si na ha bi n'ala ofesi. Ha na-enwekari afọ ojuju na ha no ala ofesi were aka ha na-arụ ọ̀rụ̀ ndi ahụ ha enweghinwu ike iru n'ala nna ha. Nke a wee buru mmadu e nweghi afọ ojuju n'otu o di na ihe o nwere di ka onatarachi ya. Ha na-ejizi maka nke a na-atufu asusu na omenala ha ma na-akpazi agwa ka ndi ha no na be ha na-asukwa asusu ha iji tinyemie onwe ha n'agburu ndi mba ọ̀zọ̀ ahụ. Nke a ka Abamara na Onyemachi (2020) jiri kwuo na nchọcha ha na ndi Igbo no na mba ofesi nwere ike itinyenwu ntụ gbara di mkpa na mmepe mba ha no na ya ma o buru na ha ga-emenwu ihe nkuja omenala ndi agburu ha no be ha di iche iche ma muta ihe ndi di mkpa a ga-eji wulitenwu mba ha no na ya. Ma ha na-eleghara ihe ndi a di mkpa anya na-etinyezi aka n'ichu ego n'uzo ezighi ezi di ka ibu anwuru ike, igwu ndi mmadu ojoro n'ego ha na iji egbe nara ndi mmadu ihe ha n'ike. Ya bu nkwa ndi ntorobịa na-eme bukarị maka achumnta akunauba. Ma na n'agbanyeghi nke a, otutu ihe ndi ọ̀zọ̀ di ka enweghi mmasi n'oru ugbo na onu ahia ihe a kotara n'ugbo na-ada na agha mere ka ndi mmadu na-eme nkwa.

Ihe Ndi na-Ebute Nkwaga

Otu ihe bu ihe na-ebute nkwa ndi mmadu tumadu ndi ntorobịa. Ha gunyere:

- i) Nkwaga ichu nta akunauba: Ufodu ndi mmadu na-eme nkwa bu maka ichu nta akunauba na ichota ọ̀rụ̀ ka mma.
- ii) Nkwaga maka mmeko na-adi n'etiti ndi mmadu na obodo: Nke a metutara mmadu isi ebe o bi gaa ebe ọ̀zọ̀ ileghari anya maobu gaa ezumike na mba ọ̀zọ̀.
- iii) Nkwaga ndorondoro ochichi: Ufodu ndi na-akwaga iji gbanahu iwu ha dara maka ntaramaahuhu ndoro ndoro ochichi.
- iv) Nkwaga ihe mberede onatarachi di ka ala omajijiji, nwakpo ide mmiri, oke ikuku na otutu ihe ndi ọ̀zọ̀.
- v) Nkwaga maka agha maobu ogbaghara: Nke a bu nkwa ndi mmadu na-eme ma agha daa n'obodo ebe ha bi.
- vi) Nkwaga enwetaghi oke rubere mmadu: Nke a nwere ike itinye mmadu na nkwa ka o wee gaa ebe o ga-enweta oke rubere ya.
- vii) Nkwaga maka agumakwukwo na mba ọ̀zọ̀.
- viii) Nkwaga maka mbuli n'okwa

Nkwaga ndoro ndoro ochichi na-eweta, nkwa ihe mberede onatarachi, nkwa maka agha obodo na nkwa ito mmadu na igba mmadu mgbere ohu, bu nkwa mmanye maka na ndi mere udi nkwa a e nweghi mmasi ime ya. N'aka nke ọ̀zọ̀, nkwa ichu nta akunauba na inweta ọ̀rụ̀, igu akwukwo na nkwa maka mmeko na-adi n'etiti ndi mmadu na ibe ha n' obodo na nkwa maka mbuli n'okwa bu nkwa amanyeghi mmadu amanye ime.

Etu Nkwaga Si Emetuta Asusu na Nzikorita Ozi

Asusu bu ngworu nye ndi maara uru o bara iji zikorita ozi, nweta onodu nakwa iji meputa ihe di iche iche. Di ka ufodu nchocha e mere siri kowaa, ndi Igbo na-ahu asusu ha di ka nke e nweghi ebe e ji ya aga. Nke a kpatara n'ufodu ndi nne na nna na-asuru umu ha asusu Bekee ma na-amanye ha ka ha ghara isu asusu ha bu Igbo ma buru ejirimara onye na agburu ya. N'agbanyeghi uru asusu nne bara, otutu ndi nne na nna Igbo enweghi mbọ ha na-agba iji hu na umu ha na-amu ma na-asu asusu ha. (Nwobu 2020). Mgbe obula mmadu aghotaghi asusu ndi nwe ya, nzikorita ozi na mmekorita mmadu na ibe ya na-ahia ahụ n'ebe nwata ahụ na ndi otu ya no. O bughị naani ebe umu aka no ka ihe nke a na-aputa ihe. Otutu mgbe a na ahuta ndi okenye na ndi ntorobịa ebe ha na-asu asusu Igbo ma na-etinye asusu Bekee na ya. Ufodu na-asuru asusu Bekee kpotia n'etinyeghi ya asusu Igbo ma ncha. Ihe a wee buru ihe jogburu onwe ya. Udi ndi di etu a mee nkwa n'agburu ndi Bekee, ha agaghi agba mbọ ihu na ha jidesiri asusu ha ike, ma mee ya ka o di ire ma di ike.

N'agbanyeghi na otutu ndi Igbo na-eji aka ha egbu asusu ha n'uzo di iche iche, nkwa na-emetutakwa asusu na nzikorita ozi n'uzo nke ya. Uzo o si emetutu asusu na nzikorita ozi gunyere:

- i. Aghoṭaghị asụsụ agbụrụ ebe a kwafere na-eme ka nzikọrịta ozi na-eri mperi maka ọ bụ mgbe mmadụ ghoṭara asụsụ e ji agwa ya okwu ka ọ ga-aghoṭa ozi a tūrū anya n'aka ya.
- ii. Asụsụ nne nke onye mere nkwaḡha na-agbanwe maka mmetūta asụsụ ọzọ ebe e mere nkwaḡha na-emetūta asụsụ ahụ.
- iii. Nkwaḡha na-eme ka e nwee olu ọhūrū dī iche iche nke na-ebute olundī maka ndī bīa, ndī bīa nọrọ asụsụ ahū okirikiri ebe ahū a kwagara. Olu ndī ụfọdū na-esi ike ma na-eme ka nzikọrịta ozi ụfọdū ghara idi ire.
- iv. Asụsụ ahū na-agbanwekwa maka na ndī na-asū ya gbanwere ebe obibi ha.
- vi. Ihe mmadū mūtara ọhūrū na-eso eme ka asụsụ na nzikọrịta ozi gbanwee n'ebe e mere nkwaḡha.
- vi. Ụmụaka a mụnyere ebe e mere nkwaḡha na-amūrū asụsụ ndī ahū ha nọ na be ha n'ihī na ha na-aka amūta asụsụ nọ ha okirikiri ngwa ngwa ma tufuo nke ha.

Nsogbu A na-Enweta na Nkwaḡha Oge Ugbua

Ọtūtū oge ka a na-anū akūkọ dī aṅaa gbasara ụmū ihe ọjọọ dī iche iche tūmadū n'oge ugbua. Ụfọdū n'ime nsogbu nkwaḡha oge ugbua na-ebute gunyere:

i. Oke ọnwū mberede n'ebe ndī ntorobīa nọ. Ọtūtū oge ka ndī ntorobīa ala anyī na-adaba na nsogbu nke na-ata isi ha n'ebe ha na-achọ ka ha ga-esi gafee mba ofesi ichọ akaraka ha. Maka na ndī ntorobīa oge ugbua chọrọ nkwaḡha n'uzọ ọbūla na n'udī ọbūla. Nke a na-eme na ha na-adaba n'ajọ ọnwūnwā, inwū ọnwū erughi eru maọbū idaba na ntaramahūhū ha ekwesighī dī ka ikpochi ha n'ulọ mkporọ ebe ụmū agboghō dī n'ime ha ka a na amanye n'igba akwūna. Nke a būrū ihe ọghom nyere ndī ntorobīa oge ugbua. Ndī na-eme arū a na-aga, ha na-ndī ọcha ekonukọọ ka a kpotara ha ndī ntorobīa ha ga-eji na-akpa ego site n'ikwaso ha iko n'ike. Ndī dī otu a na-abīa rara ndī ntorobīa a tūmadū ụmūagboghō gwa ha na ha ga-enye ha ọrū na mba ofesi n'efu. Mgbe ha kpōruru ha ofesi, ọ gaghī abūzī ihe ndī dī etu a chere na ọ bū ya ka ha jiri gaba ka ha ga-ahū. Ụfọdū na-abīa mee ego nwata nwaanyi, lūọ ya ka e si alū nwaanyi, kpōrọ ya ruo ebe ahū ma gwa ya ka ọ gbawara ya akwūna wee gbata ya ego ya ji kpofeta ya dī ka e si agūta na ntanet. Nke a wee būrū ihe jogburu onwe ya.

ii. Ọtūtū obodo na mba ofesi tinyere iwu siri ike nke ukwuu maka ibata na be ha, ma ndī ntorobīa anyī na-achosī ike etu ha ga-esi mībaa n'obodo ndī a, na-esizi n'uzọ mkpūke na-eme nke a. Nke a na-eme na ndī nwe obodo nweta ha, ha ejikoro ha ma taa ha ahūhū n'uzọ ekwesighī ekwesī. Ụfọdū ka a na-atukpu n'ulọ mkporọ ebe ha ga-anọ ọtūtū afo. Ụfọdū ndī ntorobīa ala anyī na-adabakwa n'aka ndī na-achọ akūkū ahū mmadū dī ka mkpūrūobi, akiri (Kidney) na akūkū ahū ndī ọzọ dī ha mkpa site n'udī nkwaḡha a na-eme n'oge ugbua.

iii. Nsogbu ọzọ na-adapūta na nkwaḡha ọbūla bū na ndī amaghī asụsụ ebe ha kwagara na-ata ahūhū n'inwe mmekorīta n'etiti ha na ndī ha kwagara na be ha. Ndī agughī akwūkwo mere nkwaḡha nwere ike inweta ọrū e siere ha ike ebe ha kwagara, ụfudū na-ada ogbenye kariya ka ha dībū na be ha.

iv. Ọ na-emekwa ka ụmūaka a mūtara ebe a gara nkwaḡha ghara ima ndī ezinaulọ mbisa na ụbara mkpūke e jiri mara ndī Igbo.

v. A na-enwekwa ihe ọghom nkewa agbūrū nke nkwaḡha nwere ike iweta. Nke a na-esitekarī n'aka ndī a kwagara na be ha site n'ichū ndī kwaghatara be ha.

Uru Nkwaḡha Nwere ike İba

N'agbanyeghī na oke ọghom dī na nkwaḡha oge ugbua, e nwekwara ụfọdū uru e nwere ike inweta site na nkwaḡha ndī gunyere:

- i. Ndī mere nkwaḡha nwere ike ha lotaba, ha ewere ihe ọhūrū bata. Ya bū ndī mere nkwaḡha n'uzọ ziri ezi.
- ii. Ụfọdū nwetara ezigbo ọrū na-enwe nnukwu ego nke ha na-ezilata ulọ maka iji kwalite ndī ezinaulọ ha, ha hapūrū.
- iii. Achomōrū na-ebelata na'ebe ha si pūọ. Ya bū a na-enwe obere ndī na-achọ ọrū na ndī a ga-ewe n'ọrū.

- iv. Ufọdụ ndị mere nkwa nkwagha tumadi ndi a na-achụ ka e gbuo na-esi n'uzo ahụ lafere ma zota ndu ha.
- v. Umaka na-enwe ike iweta ohere igu akwukwo di elu na mba ofesi.
- vi. A na-esi na ya muta asusu oheru nwere ike ikwalite ezi obibi ndu ndi mere nkwa nkwagha na ndi ha kwajekwuru.

Nchikota

Na nchikota nchocha nke isiokwu ya bu 'Nkwagha di ka o si metuta asusu na nzikorita ozi' bu nke agbakwasara ukwu n'udi nkwa nkwagha ndi ntorobia ugbua na eme na ka o si emetuta asusu na nzikorita ozi. E gosiputara ka ndi ntorobia si eme nkwa nkwagha n'oge ugbua, etu nkwa nkwagha si emetuta asusu na omenala ndi. A choputakwara ajo ihe ndi ozo a na-ahu na nkwa nkwagha di ka itoro mmadu, igba mmadu mgbere ohu, ire nwa, igba akwuna, ire anwuru ike na ihe ndi ozo na-aputa n'udi nkwa nkwagha a na-eme n'oge ugbua ka odee na akagbu. Odee jikwa atutu ato chikota ederede a, ndi bu atutu ike asusu agburu Bourhis, Giles, na Taylor (1977) nke na-ele anya ka ndi nwe asusu si nwee mmasi n'asusu ha ka ha ewerela maka isu asusu ozo leghara nke ha anya nke ga-eme ka asusu ha ghara inwe ike. Atutu ozo bu nke inwe afọ ojuju onwe James (1892) tuputara nke kowara na mmadu kwesiri inwe afọ ojuju gbasara ihe o bu, nwee nkwenye n'onwe ya, na ya zuru oke ma kpebie n'aka ya na ya ga-abu udi mmadu a ga-elegara anya n'odinihu. Nke a ga na-eduzi ya na akparamagwa ya. Atutu ozo chikotara oru a bu atutu nkwa nkwagha nke Harris na Todaro (1970) nke na-agba mbo ikowa ihe butere nkwa nkwagha e si n'ime obodo emeje n'obodo mepere emepe n'agbanyeghi uko oru di n'obodo mepere emepe. Atutu a kwenyere na nkwa nkwagha e si n'ime obodo akwaga n'obodo mepere emepe bu ka onye na-eme nkwa nkwagha siri choo. Ha na-akowa na ego a na-akwu ndi oru ngo n'ubochi na ego onwa ndi oru n'obodo mepere emepe na-aka nke ndi no n'ime obodo. O bu n'atutu ato ndi a ka oru a gbadoro ukwu.

Aro

Odee na-atu aro na ndi nne na nna kwesiri i na-akuziri umaka asusu nne ha maka na o bu asusu na-akowa onye onye bu. Ndi choo ka asusu ha di ike ga na-asu ya ebe obula, were ya na-ezi ozi, na-azu ahia, na-agu akwukwo, na-eme ndoro ndoro na ihe ndi ozo. Ozo, ha kwesiri izunye umu ha inwe afọ ojuju onwe maka na o ga-eme ha ka ha nwee nkwenye ma kwudosi ike n'onwe ha, marakwa ihe di mma ha kwesiri ime n'oge obula. Ozo, onye na-eme nkwa nkwagha kwesiri itule nke oma ma mara ihe o choo o ji eme nkwa nkwagha ka o ghara igbo ya ahia ebe ahia. N'ikpeazu, ndi ochichi kwesiri iruputa ulo oru di iche iche ma na-ewe ndi ntorobia n'oru ka a mara ma ihe o ga-saka mma.

Mmechi

Na mmechi, nchocha a gbaliri imetu aka n'ebumnobi e ji bagide ya ndi bu ikowa ihe nkwa nkwagha bu, udi ya na udi nkwa nkwagha ndi ntorobia ala Igbo na-eme, ka nkwa nkwagha si emetuta asusu na nziorita ozi na ihe oghom na uru di na nkwa nkwagha.

Edensibia

- Abamara, N.C & Onyemachi, C. I (2020) *Effects of culture shock on Igbo immigrants in the diaspora*.
- Agbedo, C.U (2015) *General linguistics: Historical and contemporary perspectives*. Nsukka: KUMCEE- Ntaeshe
- Burhis, R. Y, Giles, H. & Taylor, D. M (1977) Towards a theory of language in ethnic group relations. In H.Giles(Eds.) *Language, ethnicity, & intergroup relations* pp.307-48. London: Academic Press
- Chestein, T. N (2014). *Voluntary and involuntary migration among tribes. Journal of cross-cultural psychology* 20, 15-29 *Communication*. New York: McGraw Hill.
- Crystal, I. D (1992) *A Dictionary of linguistics and Phonetics Oxford*: Blackwell Publishers
- Echebimma G (2015). *A Textbook of Igbo Linguistics Owerri*: Assumpta Press
- Okoronkwo, E. (2014) *Patterns, determinants, and consequences of migration among Igbo Women in Lagos*,
- Harris, J. R. & Todaro, M. P (1970) *Migration, unemployment, and development: a two-sector analysis*. The American Economic Review 60(1): 126-142 Health Organization

- Hocevar , T. (1975). Equilibria in linguistic minority markets. *Kyklos: International Reviews of the Social Sciences*, 28, 337-357.
- James, W. (1892). *Psychology: The Brief Course*. New York: Henry Holt
- Milner, D. (1975). *'Children and race' penguin, harmondsworth, Middlesex*.
- Ndimele, O.M (2007) *Semantics and frontiers of communication (2nd ed)*. Port Harcourt: University of Port Harcourt
- Nigeria. Thesis in department of Sociology Submitted to the Faculty in Partial Fulfillment Award of degree of doctor of philosophy of the University of Ibadan
- NISER, (1997). *Nigerian migration and urbanization survey 1993*. NISER:Ibadan
- Nwike, N.I (2014) *Culture Shock in the course of great migration: A social Cultural Analysis*. *Journal of Humanities and Social Studies*. 54, 29-44
- Syal,P & Jindal, D.C (2013) *An Introduction to Linguistics* Delhi: PHI Learning.
- Tubbs, S.L & Moss S (1991) *Human communication*. USA: Mc Graw-Hill Inc.
- Udo, R. K (1997) *Migration and urbanization in Nigeria*. Nigerian Migrations and Urbanization Survey 2003 NISER Ibadan
- Wilson, R (1992) *Mass media, mass culture: An Introduction*. New York: McGraw Hill
- <https://www.internetgeography.net>. 20/4/ 2021
- <https://www.britannica.com/topic/human-migration> 20/4/2021